

УДК: 351.862(477)

© Ярослав Зорій
(м. Чернівці)

НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ (ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Стан переходу України від імперської структури до незалежної держави, від тоталітарної до демократичної системи, стан державотворення, що вимагає формування відповідного державотворчого світогляду, на сьогоднішній день, на превеликий жаль – можна означити як такий, що зупинився на роздоріжжі. У даному контексті національні інтереси містять в собі значні консолідуючі можливості. Національна ідея поширюється на економічну, політичну, духовну та етнічну сторони національного життя. Нинішня складна військово-політична ситуація в державі вимагає від українського соціуму пошуку об'єднуючого елементу заради утвердження незалежності в усіх сферах життя країни. Лише злагода дасть нам змогу побудувати нову, вільну, суверенну, цивілізовану, а головне міцну й обороноздатну державу.

Ключові слова: національні інтереси, військово-політична ситуація, український соціум, відродження української нації, об'єднуючий елемент незалежності.

Yaroslav Zoriv. National interests as push and pull factors of the Ukrainian nation revival (military & political aspect). Present-day situation of Ukraine's transition from imperial incorporation to gaining independence, from totalitarianism to democracy is at its crossroads. The current military-political situation in the country requires the Ukrainian society to aspire after unifying constituent of independence establishing in all spheres of life. In terms of military and political aspect, national interest – the interest of a nation as a whole held to be an independent entity separate from the interests of subordinate areas or groups, members of society share equality of status and certain common interests – can serve as push and pull factor of the Ukrainian nation revival. Consequently, only accord will bring us to establishing a new, free, sovereign, civilized, and, what is most important, a powerful and tenable state.

Keywords: national interest, military-political situation, Ukrainian society, Ukrainian nation revival, unifying constituent of independence.

Yaroslav Zorij. Intereselor naționale CA factor important de Renașterii națiunii ucrainene (Aspect militar-politic). Starea de trecere a Ucrainei de la structura imperială către un stat independent, de la un sistem totalitar – la democratic, starea creării statului, care necesită formarea unei viziuni corespunzătoare asupra lumii a creării statului, astăzi, din păcate – poate fi definită ca o stare, ce s-a oprit la o răscruce de drumuri. În acest context, interesele naționale conțin oportunități semnificative de consolidare. Ideea națională se extinde la aspectele economice, politice, spirituale și etnice ale vieții naționale. Situația actuală complicată militar-politică din țară impune societatea ucraineană să găsească elementul unificator pentru

stabilirea independenței în toate sferele vieții. Numai armonia ne va permite să construim un stat nou, liber, suveran, civilizat, și cel mai important puternic, capabil să se apere!

Cuvinte cheie: interese naționale, situația politico-militară, societatea ucraineană, renașterea națiunii ucrainene, elemente unificatoare a independenței.

Стан переходу України від імперської структури до незалежної держави, від тоталітарної до демократичної системи, стан державотворення, що вимагає формування відповідного державотворчого світогляду, на сьогоднішній день, на превеликий жаль – можна визначити як такий, що зупинився на роздоріжжі. Негативною особливістю цього, аж занадто пролонгованого в часі, транзитного періоду є відсутність сконсолідованої нації, і, як наслідок, не маємо й загальнонаціональної еліти, що негативно позначається на політичному житті та економічній ситуації в країні. Українське суспільство розколоте у своєму ставленні до таких життєво важливих фундаментальних питань, як незалежність, ринок, приватна власність, демократія, форми державного устрою та територіальної організації, мова, державна символіка, національна безпека. У сучасних, надскладних умовах військового протистояння, коли на вівтар України покладено її реальне майбутнє, інформаційний простір не лише «дружного північного сусіда», але й власної держави рясніє численними словами-ярликами: «фашисти», «малороси», «русофоби», «бандерівці», «нацисти», тощо. Вживаються вони доречно й недоречно, нівелюючи та спотворюючи істинні сенси, розмиваючи межі між світлим і темним, добром та злом.

Згуртування національно-демократичних сил України можливе лише за умови усвідомлення специфіки сучасної соціально-політичної ситуації в суспільстві та об'єднання розпорошених нині в численних та цілком безпорадних в суспільному житті країни карликових партій та у деяких громадських організаціях патріотичних сил України навколо великої справи національного державотворення.

Політичним і соціально-психологічним механізмом національного державотворення є національні інтереси – інтегральний вираз інтересів усіх членів суспільства, що реалізується через політичну систему. Вони поєднують інтереси кожної людини, суспільства в цілому. При цьому мають на увазі інтереси не взагалі громадян, які належать до даного суспільства, а кожного громадянина, зокрема, інтереси національних, соціальних, політичних груп та інтереси держави. До національних інтересів України належить і суверенна, незалежна, соборна, демократична Україна, характерними рисами якої є громадянське суспільство, правова

держава, економічний і політичний плюралізм, ідеологія і мораль, що базуються на національних та вселюдських цінностях, повага до прав людини¹.

Національні інтереси містять в собі значні консолідуючі можливості. Їх носієм, як правило, виступає вся партія чи її більшість. Національна ідея поширюється на економічну, політичну, духовну та етнічну сторони національного життя. Маючи на увазі необхідність поєднання національного з вселюдським, слід враховувати певну специфіку, що притаманна національному. Йдеться, передусім, про проблеми рідної мови, про розвиток прогресивних національних, побутових та культурних традицій, відновлення духовних цінностей, власне, про національне відродження України.

Вищезазначене, зрештою, й становить мету, національну концепцію розвитку платформи національної злагоди, основу національних пріоритетів, які формуються елементами політичної системи, де чільне місце належить державі. З цієї точки зору, національні інтереси є основною ланкою політичної системи, основою для функціонування інших її елементів – держави, громадських об'єднань, політичних партій та громадян. З іншого боку, ці інтереси формуються всіма складовими елементами політичної системи. Мистецтво політичної, державницької дії полягає в тому, щоб зіставити політичні (владні) інтереси, професійні та інші на основі національного компромісу і національної злагоди, визначення шляхів боротьби за реалізацію національних (загальнонародних) інтересів. Саме держава має за мету як найточніше виразити національні інтереси, тобто інтереси всього суспільства, вирішувати соціальні і національні суперечності та забезпечувати права людини. Важливим видається і уміння знайти для кожної людини місце у складному механізмі влади та політичної системи, щоб вона стала активним суб'єктом розбудови нової України. Це і є головним сенсом усіх національних інтересів та всякої дійсно національної політики.

Національний поступ України має опертися на соціалізацію та демократизацію суспільства, створення умов для максимального задоволення станових інтересів, реалізації групових та особистих можливостей. Рівність перед законом, можливість широкого політичного представництва різних верств населення, вертикальний зв'язок та взаємодія партій і організацій з тими, кого вони представляють, соціальна та державна орієнтованість цих партій – саме в цьому полягають головні чинники цього процесу. І тут як ніколи важливо досягнути оптимальної взаємодії держави і суспільства, центру і регіонів, уряду і партій. Власне, така злагоженість і взаємопідтримка є головною передумовою побудови незалежної соборної держави.

Протягом усієї новітньої історії української державності, з наближенням президентських, парламентських, й, деякою мірою, місцевих виборів, політичне протистояння постійно загострювалося.

Колір влади й, відповідно, політичний флюгер, закріплювався за територіями. «Український захід – український схід», «український центр – український південь» з іноді абсолютно діаметрально протилежними поглядами й підходами до означених концептів. Більше з тим, через більш ніж за 20-літню історію, ставлення українського електорату до самого поняття незалежності назвати патріотичним на превелику жаль не можна.

Але, як гласить народна мудрість: «Не було б щастя та нещастя допомогло...». Адже саме смертельна загроза українській незалежності, що нависла над нашою Землею в останній рік, краще за будь-якого Президента, Парламент будь-якого скликання, будь-якого кольору партійну силу чи громадський рух, консолідувала справжніх Українців – патріотів своєї Батьківщини, без огляду на їх територіальну приналежність, релігійні, мовні, етнічні чи інші уподобання.

Отже, історія дає нам шанс. Шанс правильно оцінити виклики сучасних реалій військово-політичної обстановки як в Україні, так і світі. Сьогодні, як ніколи раніше, не можна не усвідомити, що саме явище «українофобії» є серйозним гальмом для розвитку української національної ідеї. Але, якраз це поняття саме зараз повинно розглядатися як виклик та стимул для відродження сьогочасної української нації.

Чому Україна виявилася неготовою до відсічі збройної агресії з боку Росії? Простежуючи події, пов'язані безпосередньо з реформуванням Збройних Сил України протягом всього періоду незалежності, ми можемо виокремити дві основні процедури – розпродаж військового майна і скорочення власне Збройних Сил. Найбільш одіозним останнім планом було скорочення чисельного складу Збройних Сил до 100 тисяч осіб з одночасним затвердженням концепції неприєднання України до міжнародних безпекових (оборонних) структур. Пояснення такої політики було простим: «нині Україні у воєнному плані нічого не загрожує». Ця позиція має місце у третій редакції Воєнної доктрини України (2012 року): «Ураховуючи тенденції та умови розвитку воєнно-політичної якої може виникнути локальна або регіональна війна проти неї, в середньостроковій перспективі є малоімовірною»².

На що був розрахунок? Може, на підтримку з боку НАТО, враховуючи наявність Хартії про особливе партнерство між Україною і Організацією Північноатлантичного Договору від 9 липня в 1997 року і доповнення до неї, що було підписано 21 серпня 2009 р. в Брюсселі? Напевно ні, адже вже 26 серпня 2009 року на протест постійного представника Росії при НАТО Дмитра Rogozina, який висловив стурбованість у зв'язку з тим, що зафіксований і підписаний Україною і НАТО додатковий пункт Декларації про право Києва у разі загрози територіальної цілісності скликати Комісію Україна-НАТО, може втягнути найбільший в світі військово-політичний альянс у внутрішні

справи України, офіційний представник НАТО Джеймс Аппатурай заявив наступне: «НАТО не має наміру надавати військову допомогу Україні і допомогу в забезпеченні її територіальної безпеки»³. Тоді може офіційна Україна поклатися на Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, який було підписано грудні 1994 року у Будапешті? Ні, цей договір з перших днів його підписання не вселяв впевненості своїй дієздатності. Із п'яти країн «ядерного клубу», що мали його підписати, тільки три (США, В.Британія та Росія) стали його підписантами⁴.

Тобто, зараз треба використовувати інші, більш прагматичні підходи до оцінки безпекової складової національних інтересів.

Відомий український діяч культури, кінорежисер Юрій Іллєнко зауважував: «Українська національна культура має три складових – духовну, аграрну та воєнну ...». Отже парадигма збройної боротьби є частиною української національної ідеї. Цей висновок трагічно підтвердився агресією Росії проти України.

Тому, національна безпека повинна ґрунтуватися не лише на воєнному потенціалі, але й на економічному, дипломатичному, інформаційному і морально-психологічному потенціалах нації.

Сьогодні, як ніколи раніше, не можна не усвідомити, що серйозним гальмом для розвитку української національної ідеї є явище «українофобії». Але, якраз це поняття саме зараз може розглядатися як виклик та стимул для відродження сьогочасної української нації?

На думку сучасного українського історика Олександра Музичка «...поняття «українофобія» («українофобство») значно втратило свій суто лексичний сенс, адже перекладається воно як «страх перед українцями, побоювання українців чи України». У такому сенсі часто говорять про американофобію, кавказофобію, русофобію. Проте щодо українців та України найчастіше йдеться про ненависть до них, дискримінацію, приниження, намагання загалом заперечити факт існування українців як народу та нації і навіть в принципі українського етнокультурного простору. Хоча, звичайно, це перемішується і зі страхом – страхом поширення, поглиблення явищ дерусифікації, устійнення українців на своїй споконвічній, предківській землі. Але страх поки що не до сильного та впливового, а радше часто навіть не виправданого та перебільшеного страху до потенційного, паросткового...»⁵

Сьогодні українофобія – це улюблена фішка російських прокремлівських ЗМІ, які у своїх брехливих «опусах» вже не лише заперечують факт існування української мови та насаджують в громадській свідомості думку про те, що український народ, нація – це штучні, неприродні, надумані явища, але й фактично заперечують сам факт існування українців як нації, держави й етносу.

Заради справедливості варто зазначити, що державотворчий процес в Україні ще два роки назад відбувався в умовах фактично денационализованого населення, яке характеризувалося зневірою, відчуттям меншовартості українства, ослабленістю волі тощо. Ознакою української ментальності було, а що дивно й страшно сьогодні – десь залишилося, прагнення особистої свободи без належного прагнення до державності. Але державотворення і творення нації – процеси взаємопов'язані.

Нинішня складна військово-політична ситуація в державі вимагає від українського соціуму пошуку об'єднуючого елементу заради утвердження незалежності в усіх сферах життя країни. Найголовнішим завданням для усіх нас є встановлення довіри народу до влади, влади – до народу, людини – до людини. Лише злагода дасть нам змогу побудувати нову, вільну, суверенну, цивілізовану, а головне міцну й обороздатну державу.

З цього приводу донецький політолог й журналіст Євген Стратієвський постулює: «... Це зовсім інші основні пріоритети: Бог, людина, родина, а далі – нація, держава, цивілізація, класи та соціальні групи, територіальні громади. Це – особиста відповідальність кожного за свою долю, долю родини і долю народу й держави, а не пошук винного. Такій силі dokonче потрібні люди, які втілюють собою ці погляди, – ті, хто своїм життям довів віру в ці ідеї; потрібні люди нової мережевої культури, що відповідає духові інформаційної епохи»⁶.

Ідея національної єдності повинна бути сьогодні в центрі державотворчого процесу. Важливим консолідуючим чинником є відчуття громадянства України як держави, яка однаково дбає про всіх своїх синів та дочок, не розділяючи їх за національною, соціальною, расовою, релігійною чи іншою ознакою. Це об'єктивний процес, який варто постійно підтримувати і розвивати, маючи в основі ідеали свободи, братерства, поваги до священних прав людини та громадянина. Необхідно всіляко зміцнювати прогресивні, власне національні сили і сили самої української держави, забезпечувати демократію і національну свободу проти будь-якої диктатури, тоталітаризму та колоніалізму.

У центрі державотворчого процесу сьогодні повинна бути ідея національної єдності. Важливим консолідуючим чинником є відчуття громадянства України як держави, яка однаково дбає про всіх своїх синів та дочок, не розділяючи їх за національною, соціальною, расовою, релігійною чи іншою ознакою. Це об'єктивний процес, який варто постійно підтримувати і розвивати, маючи в основі ідеали свободи, братерства, поваги до священних прав людини та громадянина. Необхідно всіляко зміцнювати прогресивні, власне національні сили і сили самої української держави, забезпечувати демократію і національну свободу проти будь-якої диктатури, тоталітаризму та колоніалізму.

Насамкінець зауважимо, що деяка частина українського народу з його великою історією та

героїкою національно-визвольної боротьби ще й досі не зуміла зробити належних висновків і елементарно зрозуміти, що втрата своєї національної державності відкриває шлях у довготривалу рабську залежність і що єдиною гарантією свободи народу та людської особистості є національна незалежність та державний суверенітет України. І поки всі верстви, групи українського суспільства не усвідомлять цієї національної вимоги і не покладуть її у підвалини українського державотворення, над Україною звисатиме небезпека її шматування між «добрими» сусідами, руйнування, неволя.

З практичних шляхів забезпечення захисту національних інтересів, з метою формування оновленої воєнної політики і воєнної стратегії, на нашу думку, потрібно:

1. Створити ефективну систему виявлення і прогнозування викликів, загроз воєнного характеру, небезпек і ризиків, які вони генерують.

2. Стимулювати створення в країні сітки незалежних аналітичних структур на кшталт американських «фабрик думок».

3. Сформулювати дієздатну Воєнну доктрину України визначивши реальну геостратегічну обстановку, реальних і потенційних противників і союзників, концепцію забезпечення воєнної безпеки держави, кількісний і якісний склад Збройних Сил.

---

¹ Бондаренко О.В. Національні інтереси – важливий чинник згуртування національно-патріотичних сил. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/publcontent.php3?y=1&p=1>

² Воєнна доктрина України (в редакції Указу Президента України № 390/2012 від 08.06.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. www.portal.rada.gov.ua.

³ Кисельова Юлія Україна: зона майбутньої небезпеки? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ucipr.kiev.ua/publications/ukrainina-zona-maibutnoii-nebezpeki/view_print

⁴ Тарасюк Борис. Без / Ядерна Україна? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://blogs.pravda.com.ua/authors/tarasyuk/50c07b2fd7358/view_print/

⁵ Музичко О. Українці мають навчитися використовувати українофобію як один із засобів подолання власного малоросійства / газ. «День» від 4 квітня 2013 р.

⁶ Стратієвський Євген Про перспективи християнської демократії в Україні. Дві ключові умови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici/pro-perspektivi-hristiyanskoyi-demokratiyi-v-ukrayini>